

Başyazarlığını Mahmud Sadık Bey yapıyordu. Öbür yazarları Hasan Bedreddin, Nâzım, Enis Tahsin, Feyzullah, Necmeddin ve Ferid Beylerle Karnik Sinanyan Efendi'ydi. Sorumlu Müdürlük görevi, Aleksan Efendi'nin üzerinde bulunuyordu. Gazete on paraya satılmaktaydı.

4- Tanin.

Bu gazete, o devrin iktidar partisi olan İttihad ve Terakki 'nin yayın organıydı. Tanin, Midhat Şükrü Bey'in genel yönetimi altında bulunuyordu. Öbür yazarları şunlardı ;

İsmail Müştak, Muhiddin, Arif Cemil, ^L Hakki Târık, Mehmed Asım, ^{Yusuf} Ziya, Falih Rıfkı, Cemil Hakki, Server Cemal, Mehmed Esad, Fazıl Ahmed, Ali Ekrem, Vefik Hayrı, Mehmed Ali, Ahmed Şerif, Halâli, Sabri, Necmeddin, Şâhir Beyler ve Nişan Torosyan Efendi.

Böylece, en kuvvetli yazar kadrosu bu gazetede toplanmış bulunuyordu.

Dergilere gelince ; bunların başında İctihad gelir. İctihad, evvelâ uzun yıllar yurd dışında çıkmış, Meşrutiyet devriminden sonra İstanbul'da yayımlanmaya başlamıştı. Sahibi, kurucusu ve başyazarı Doktor Abdullah Cevdet Bey'di. Başlığının altında ^{Dişinde Öğütleri} hizmet eder haftalık ictimai, edebi mecmua, diye yazılıydı. Yazı kadrosu şu kimselerden kuruluydu :

Süleyman Nazif, Rıza Tevfik, Abdülhak Hâmid, Server Bedi' (Peyami Safa), Sâti', Ali Kâmi Beyler, Müdürü ise İlhami Safa Beydi.

İdman, haftalık spor dergisiydi. Sahibi Cem'i Bey, sorumlu müdürü Mehmed Sadı Beydi.

Haftalık dergilerin üçüncüsü Türk Sözü idi. Başlığının altında ise şunlar okunuyordu : Halka doğru gitmek, halk için çalışmak. Müdürü Celâl Şâhir Bey'di. ~~Harik~~ Sürekli yazarları Ömer Seyfeddin ve Kâzım Nâmi Beylerdi. Fiyatı on paraydı.

Dergilerin en önemlisi, şüphesiz ki on beş günde bir çıkan Türk Yurdu idi. Bu da başlığının altında gayesini şu cümle ile belirtiyordu : Türklerin faydasına çalışır. Bu dergi, Ahmed Hikmet Bey'in gözetimindeydi. Yazarları ise şu kimselerdi :

Mehmed Emin, İsmail Gaspıralı, Ziya Gökalp, ^L Bursa'lı Tahir, Ağaoğlu Ahmed, Mimâr Kemaleddin, Akçoraoğlu Yusuf, Köprülüzâde Mehmed Fuad Beyler.

Ayrıca Ahmed İnsan Bey "Servet-i Fünun" dergisini çıkarıyor ve bütün genç şair ve yazarlar burada toplanmış bulunuyordu.

Bunlardan başka ~~Le Jeun-Turc~~ "Le Jeun-Turc = Genç Türk" adlı Fransızca bir günlük gazete ~~çıkıyordu~~ çıkmaktaydı. Bunun Müdürü Sami Ohenberg Efendi'ydi. Yazı ailesi ise şu kimselerden kuruluydu :

Besarya Efendi, Zaven Efendi, İsrail Efendi, Raffi Efendi, Zare Efendi, Monsieur Fenier, Ağaoğlu Ahmed Bey, Mustafa Bey.

İşte azî okurlarım, tam yetmiş beş yıl evvelinin Gazete, Dergi ve yazarları bunlardı. Bu yazarların bir kısmı sonradan gerek gazetecilik hayatında, gerek ilim, edebiyat ve politika alanlarında ~~şöhret~~ şöhret sahibi olmuş ve adları günümüze kadar gelmiş, bir kısmı ise unutulup gitmiştir.

Biz ise hepsini saygı ile anıyoruz.

Filavi hüviyetine

Midhat

Sartoglu

75 yıl Evvel İstanbul'da Çıkan
Gazete ve Dergiler

33 yıl süren II.Abdülhamid idaresi zamanında Türk basını büyük bir baskı altında tutulmuş, sert bir sansür rejimi yüzünden nefes alamaz hale gelmiştir. Bu devirde Avrupa'ya kaçan ~~gençler~~ Genç Türkler ise orada bir çok gazete ve dergi yayımlayarak memleketlerindeki dikta idaresiyle sıkı bir mücadeleye girişmişlerdi. Bu gazete ve dergiler, özellikle yabancı ve imtiazlı postalar aracılığı ile yurda sokulur ve dağıtılırdı. Abdülhamid idaresi, bütün gayretleri ne rağmen buna engel olamamıştı. İctihad, Terakki, Şûray-ı Ummet, Doğru Söz, Türk, Şûray-ı Osmanî, Sancak, Kanun-ı Esasî, Selâmet, Mizan, Hak, İntibah, Yıldırım vb. , bu dergi ve gazetelerin belli başlılarıdır. Reşad

O sırada Veliâhd bulunan Şehzâde Reşad Efendi (V. Mehmed) da bu gazeteleri bir adamı aracılığı ile getirtir ve okurdu. Şehzade Vahideddin Efendi (VI. Mehmed Vahideddin) bunun farkına varınca, ~~kendisinden bunları~~ okuduktan sonra kendisine vermesini rica etti. Reşad Efendi, onun da ~~bunları~~ okumak istediğini sandığından ricasını kabul ettiyse de, Vahideddin Efendi bunları doğru Padişah'a götürüp Veliâhdin yasak yayınları getirtip okuduğunu haber verdi ve böylece Reşad Efendi'nin Hünkâr tarafından çok sert sitem ve tenbihlere uğramasına sebep oldu.

1908 Meşrutiyet devrimi üzerine gazete ve dergiler serbest ve sansürden uzak kalınca ortalığı sayısız matbu kapladı. Bunların durmadan biri batıyor, biri çıkıyordu. Ancak, zamanla bir durulma oldu. Bunların en istikrarlı zamanı, 1914 yılında, yani bundan 75 e sene evvel hasıl olmuştur.

Şimdi, evvelâ o devrin gazetelerini inceliyelim :

1- Peyâm.

Bu gazetenin başyazarı Ali Kemal'di. Müdürlüğünü Necip Bey yapıyordu. Yazarları ise Yahya Kemal, Yakup Kadri, Mehmed Rauf, Suad Hayri, Necdet Sükûti ve Kenân Beylerdi. Böylece, o devrin özellikle Edebiyat alanında tanınmış isimlerini bir araya toplamış bulunuyordu. Satış bedeli On para (Bugünkü râyice göre 400 lira) idi.

2-Tasvir-Efkâr

Daha evvel Tasvir-Efkâr adıyla çıkan bu gazetenin başlığı altında "Bağımsız Büşünceli Siyasî Gazete" sözleri vardı. Yazı işleri Yunus Nadi Bey'di. Siyasî Müdürlüğünü Ebuzziyâde Velid Bey yapıyordu. Yazarları Ahmed Rasim, Emin Lâmi, Osman Kemal, Mehmed Agâh, Hüsnü Şermi, Agâh Sabri, Behçet, Agâh Fasih, İhsan Haydar, İhsan Beyler ve Vartan Efendi'ydi. Bu yazarlar arasında sonradan en büyük şöhreti yapan Ahmed Rasim olmuştur. Bu gazetenin fiyatı da on paraydı.

3-Sabah.

Bu gazetenin Müdürü Mihran Efendi, siyasî meseleler yazarı ise Diyan Kelekyan